

1 Imaqarniliaq paasiuminarsagaq

Manna tassaavoq Kalaallit Nunaata avannaata kitaani Moriusap eqqaani Ilmenitisorfiup Inuiaqatigiinnut Sunniutissanik Nalilersuineq (ISN) pillugu imaqarniliaq paasiuminarsagaq.

Kalaallit Nunaata avannaani Steensby Landip qeqertaasartaata kujammut sineriaani sissami 'sioqqani qernertuni' ilmenitimik piiannissaq Ilmenitisorfiup siunertaraa. Ilmeniti tassaavoq titanium-jernoxidmineral (FeTiO_3), titaniummertaqarnera pillugu piiarneqartartoq aamma suliarineqartartoq. Titandioxid (TiO_2) nioqqutissaavoq pingaarutilik qalipaatinu, plastikini, sikassaatinu, pappialanni pinnersaatinilu aamma assigiinngitsunik saviminernik akuukkanik sananermi qalipaatisatut atorineqartartoq.

Suliniut Dundas Titanium A/S-imit pigineqarpoq, suliffeqarfik Kalaallit Nunaanni nalunaarsorneqarsimavoq. Dundas Titanium A/S-i maannakkut misissuissamut akuersissummik (normu 2015/08) 100 %-imik piginnittuuvuq aamma ukiut kingulliit pingasut ingerlaneranni sumiiffimmi misissuilluni suliat ingerlanneqarsimasunik tamanut akisussaalluni. Dundas Titanium 100 %-imik Bluejay Mining plc.-mit pigineqarpoq.

Suliniut Avatangiisinut Sunniutaasinaasunik Nalilersuineq (ASN) immikkut suliarineqarsimavoq.

Imaqarniliani paasiuminarsakkami suliniut, ISN-imi periaaseq suliallu ingerlanera aamma sunniutinik nalilersuinerup inerneru allaaserineqarput.

1.1 Kalaallit Nunaanni inuiaqatigiinnut sunniutissanik ataatsimut isiginninneq

Suliniut, Kalaallit Nunaanni inuiaqatigiinnut sisamanik ataatsimut isigalugu pitsaasunik sunniuteqassaaq:

- Kalaallinut **suliffissanik pilersitsissaaq**, Sanaartornerup nalaani 270-t tikillugit sulisoqassalluni aamma ingerlatsineru killiffimmi 175-t missaannik sulisoqassalluni.
- **Sulisunut nunaqavissunut ilinniartunullu ilinniakkanik piginnaasanillu qaffassaanissamut periarfissiissaaq**, aamma aatsitassarsiorneru misilittagaqalernissamut periarfissiissalluni.
- **Nunaqavissut suliffeqarfiutaannut periarfissiissaaq**, suliniut nioqqutinik kiffartuussineru pilersuissamik.
- **Pisortanut isertitanik pilersitsissaaq**, nioqqutissiorneru akitsuutit, ingerlatseqatigiiffiup isertitaanit akileraarutit aamma aningaasarsianit akileraarutit aqutugalugit. Pisortat iluanaarutaat tamarmiusut ukiuni qulini ingerlatsinerup nalaani minnerpaamik 592 mio. dkr.-inut amerleriassasut naatsorsuutigineqarput.

Kisianni Inuiaqatigiinnut Sunniutissanik Nalilersuineru inuiaqatigiinnut sunniutissat pitsaangitsut nassaarineqarsimapput. Taakku ilagaat:

- Suliniutip kingunerisaanik **sumiiffimmut akuersissuteqarfiusumut isersinnaatitaaneq killeqalissaaq**. Sumiiffiup ilaa maannakkut sunngiffimmi killilimmik sunngiffimmi aamma sumiiffimmi angalasut unnuisarfiattut atorineqartarpoq.

- Suliniut, **innuttaasunut sullissinermi** soorlu assartuinnermik, nalunaarasuarnermik, politiinik aamma peqqinnissaqarfimmik **atuinerup annertunerulerneranut** sunniuteqassaaq.
- Aatsitassarsiorfimmi sulinnermut attuumassuteqartumik **ajutoorsinnaaneq ilimanaateqarpoq** kiisalu sulisunut pitsaanngitsumik sunniuteqarsinnaanera navianartoqarluni.

Suliniut inuiaqatigiinnut pitsaanngitsumik sunniutit allanut naleqqiullugit annertunngillat aamma annertuumik millisinneqarsinnaapput. Ilmenitimik piianeq kiisalu suliareqqiineq suliaapput pisariunngitsut taamaammallu suliffiit amerlasuut sulisunit aqqissuussamik ilinniarsimanngitsunit suliarineqarsinnaapput.

Suliniut illoqarfik qaninnerpaaq tassaavoq Qaanaaq. Qaanaami Kalaallit Nunaanni suliffissaaleqiffiunerpaanut ilaavoq aamma innuttaasut amerlanersaat allanut naleqqiullugit killilimmik ilinniarsimapput. Suliniut suliffeqalernissamut periarfissanut pitsaasumik sunniuteqaratarsinnaavoq tamatumalu kinguneranik sumiiffimmi piginnaasanik qaffassaasussaalluni.

1.2 Suliniutimik ataatsimut isiginninneq

'Ilmenitisiorfik' aatsitassarsiorfiussaaq ukiumullu ilmenitimik 440.000 tonsinik piiaffiusussaatus naatsorsuutigineqarluni.

Ilmeniti 'sioqqani qernertuni' akuersissuteqarfimmi nunap qaavaniittuni nassaarineqarsinnaavoq. Sioqqat qernertut nunap qaaniippat, taamaammallu sioqqanik piiaanermi nunap iluani piiasoqarnissaa pisariaqarani.

Akuersissuteqarfimmut ilaavoq sumiiffik 30 km-it takitigisoq aamma 2 km-it missaannik silitsigisoq. Sumiiffik Avannaata Kommuni inissisimavoq, Qaanaap 80 km-it missaani kujataani. Nunaqarfiusimasooq Moriusaq akuersissuteqarfiup iluani inissisimavoq, soorlu Takussutissiaq 1.1-im aamma Takussutissiaq 1.2-mi ersersinneqartoq. Maannakkut piiaanissamut pisinnaasut takorluugaapput, sumiiffik piiaffissaaq tamakkerluni 8.5 km²-iussasoq. Sumiiffik piiaffissaaq taamaallaat sinerissami Iterlaap avannaani aatsitassarsiornermik ilaqarpoq.

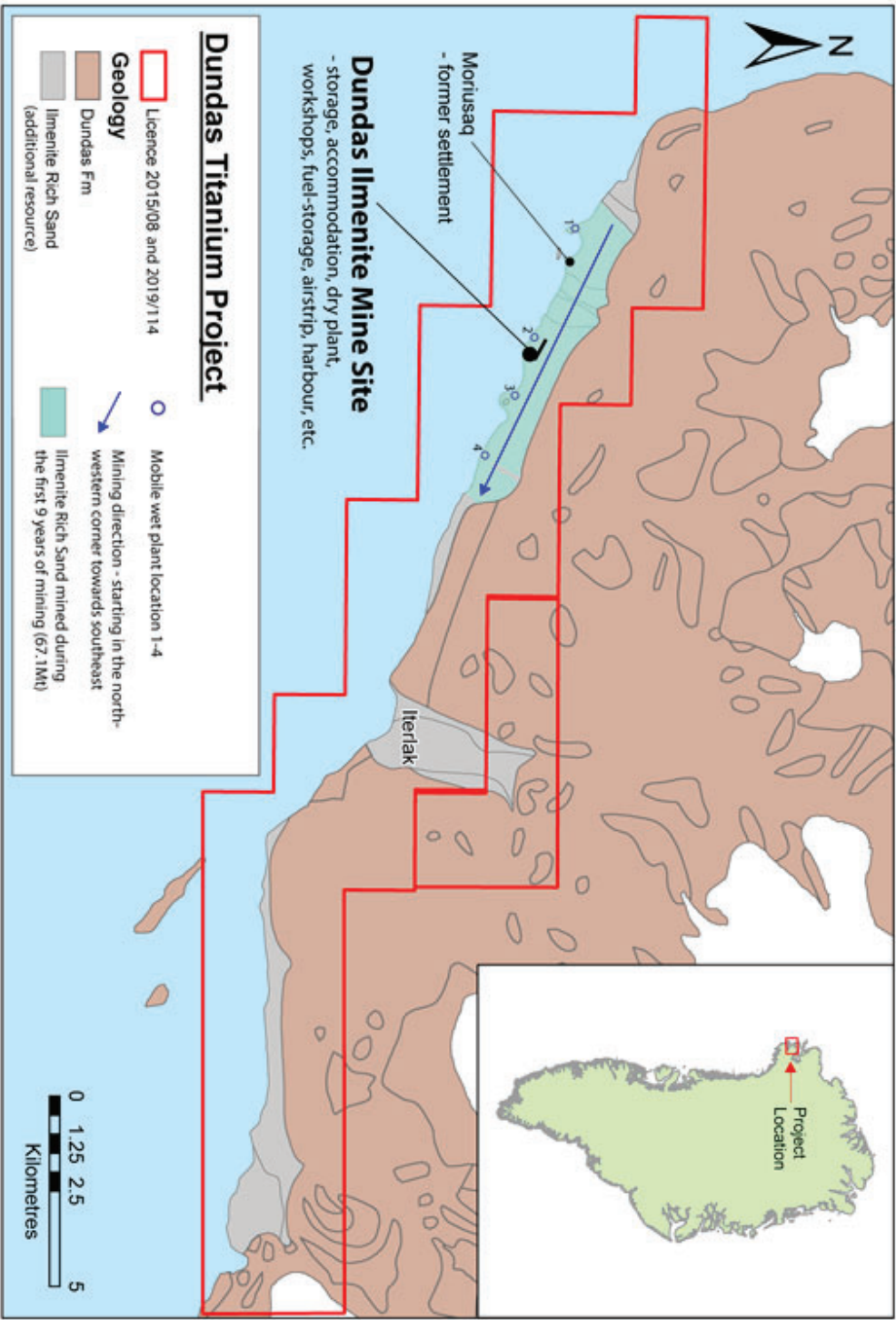
Piianeq aamma suliareqqiineq ataatsimut isigalugu suliareqqiinnermik sisamanik ilaqassaaq:

1. **Piianeq:** Sioqqat qernertut piiaanermi maskiinanit isumaminnik ingerlasunik ('ingerlaavartumik nunap qaavani piiassutini' taaneqartartut) piiarneqassapput, taakku sioqqanik qernertunik 'katersuissapput' nivaataasat kaavittut atorlugit. Qillerinerit imaluunniit qaartiterinerit pisariaqanngillat.
2. **Imeq noqitsinerlu atorlugit immikkoortiterivik:** Imeq atorlugu immikkoortiterivimmi sioqqat immikkortunut marlunnut immikkoortiterineqassapput, aappaat tassa 'aatsitassat oqimaasut' (piiaanermi annertussutsit 10 %-it miss.) aappaallu tassaallutik 'aatsitassat oqitsut' (piiaanermi annertussutsit 90 %-it miss.). Oqimaasutit naapertorlugit immikkoortiterineq pisariunngitsumik errortuilluni suliareqqiineruvoq, tassani sioqqat qernertut oqimaasutit naapertorlugit immikkoortiterivinni errorneqartarput. Errortuinnermi imeq atorneqartoq nalinginnaasumik imaaninngaaniissaaq. Suliap ingerlanerani akoorutissat, aserorterineq imaluunniit aatsitassanik qaartiterineq pisariaqartinneqanngillat. 'Aatsitassat oqitsut' siusinnerusukkut piiaffinnut utertillugit assartorneqassapput nunniornermilu atorneqassallutik.

'Aatsitassanit oqimaatsunit akuiagaq' (ilmenitimik 88 %-it miss. akulik) imeq atornagu immikkoortiterivimmut assartorneqassaaq.

3. **Imeq atornagu immikkoortiterivimmi saviup kajungerisaa atorlugu immikkoortiterineq:** Imeq atorlugu immikkoortiterivimmiit 'aatsitassat oqimaatsut' panerserneqassapput isugutallu tamakkerluni peerneqassalluni. Aatsitassat panerluinnarpata saviup kajungunerisaa atorlugu immikkoortiterutikkut, imeq atornagu immikkoortiterivimmi saviup kajungerisai assigiinngitsut aqqutigalugit ingerlatinneqassapput. Aatsitassat oqimaatsut akuiarneqassapput akoqanngitsunngorlugit 'ilmeniti pitsaalluinnartoq, 'ilmeniti tamanut atugassiaq aamma immikkoortortat piumaneqanngitsut (magnetitinik, amfibolinik aamma pyroxeninik ilaqartunik).
4. **Assartuineq aamma toqqortarinninnerlu:** Ilmenitemik tunisassiat aatsitassarsiorfimmi quersarujussuarni toqqortarineqassapput. Sikoqannginnerani nassiusisinnaaffimmi (juuni-oktobari) tunisassiat umiarsuit kuersanik assartuisartut atorlugit nunat assigiinngitsut akornanni sumiiffimmut ukioq kaajallallugu umiartorfusinnaasumi toqqortaasivinnut imaluunniit pisiniartunut toqqaannartumik nassiunneqassapput.

Takussutissiaq 1.1: Dundas Titanium A/S-imut misissuinissamut akuersissuteqarfiup annertussusaa. Piiiaffissatut takorloorneqartut taamaallaat tassaapput sinerissami sissat qaffannikut, Moriusap kitaani avannamut kimmuit isuanit (akuersissuteqarfimmi sinerissap qummut talerpimmi isuani) Iterlaap kuuata akuanut atasut. Sinaani titarnerit aappaluttut Bluejayip misissuinissamut akuersissutaasa annertussusaannik ersersitsipput.

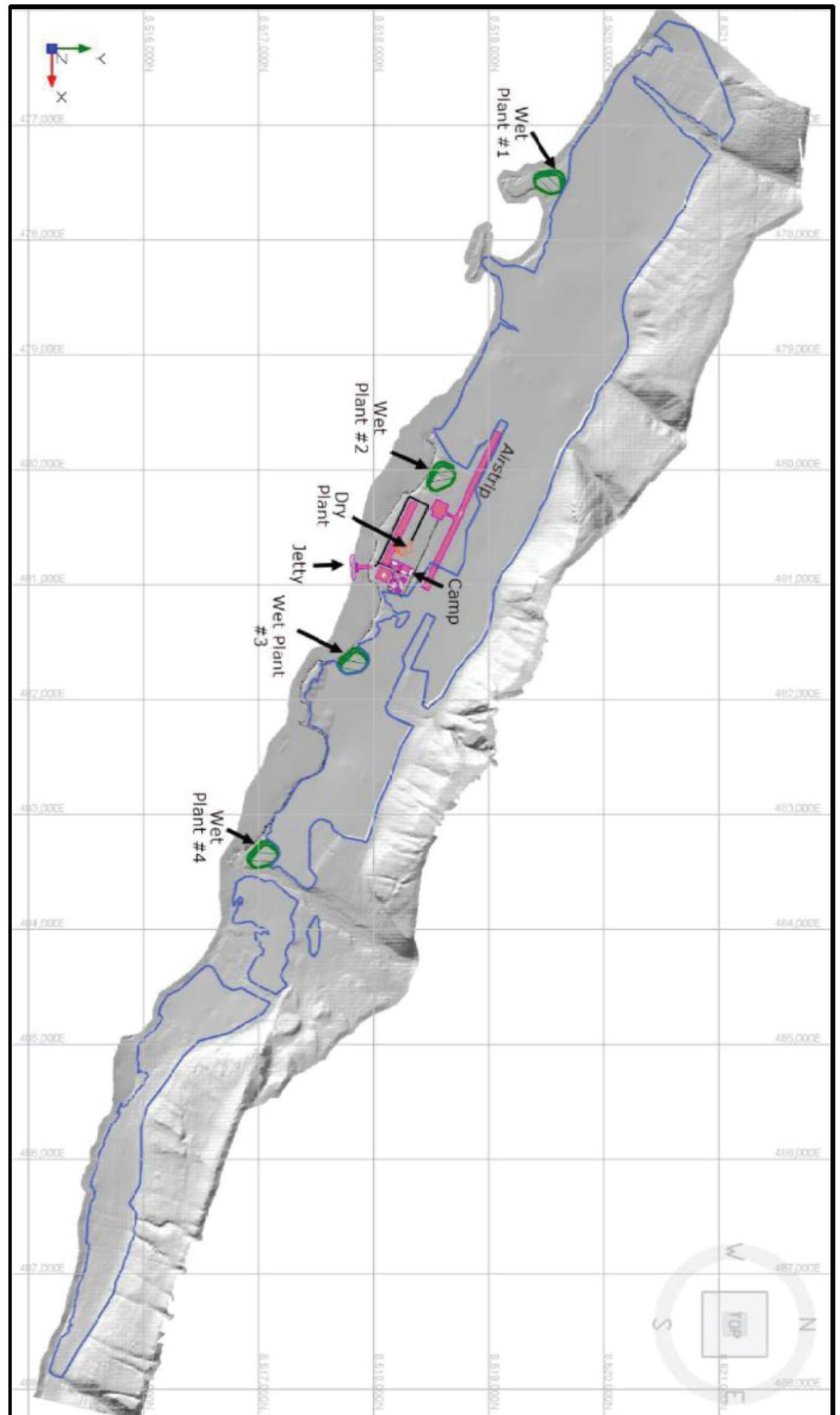
Takussutissiaq 1.2:

Ilmenitisorfik attaveqaatit pilersuermilu atortulersuutit titartagartaat. Titarnerit tungujortut maannakkut piiaanermut piffissami pilersaarutigineqartumi piiaaffigineqartussanik ersersit-sivoq. Piiaaneq avannaata kitaata (qulaani talerperlermi) isuani aallartinneqassaaq kujammullu ingerlaassalluni. Sumiiffiit qorsummik titartarnillit ersersippaat piiaanerup ingerlanerani imeq atorlugu immikkoortiterivup inissisimaffissai assigiinngitsut. Sumiiffiit tunguusamik titartarnillit aatsitassarsiorfik attaveqaatinik pilersuermilu atortunik allanik ersersisippat (mittarfik, aatsitassarsiorfik/najugaqarfik, imeq atornagu immikkoortiterivik, talittarfik/umiarsualivik/umiarsualerinermi sanaartukkat).

Imeq atorlugu immikkoortiterivik aatsitassarsiornerup ingerlanerani pingasoriarluni nuuttassaaq.

Imeq atorlugu immikkoortiterivup sumiiffissaannut apeqqutaassapput aatsitassaaq, pitsaassutisip qaffasissusaa aamma annerpaamik 1 km-imik assartuinermi ungasissuseq. Imeq atorlugu immikkoortiterivup nuuttarneri imaassapput:

Imeq atorlugu immikkoortiterivup sumiiffia #1: Ukiuq siullermit ukiut sisamaanni ukiup sisamararterutaanut siullermit. Imeq atorlugu immikkoortiterivup sumiiffia #2: Ukiut sisamaanni ukiup sisamararterutaanit siullermit ukiut arfinilissaanni ukiup sisamararterutaata sisamaannut. Imeq atorlugu immikkoortiterivup sumiiffia #3: Ukiup arfinilissaanni ukiup sisamararterutaata sisamaannit ukiup arfineq-pingajussaanni ukiup sisamararterutaata pingajuannut. Imeq atorlugu immikkoortiterivup sumiiffia #4: Ukiup arfineq-pingajussaanni ukiup sisamararterutaata pingajuannit siumullu.

Suliniummi naatsorsuutigineqarpoq sanaartornerup nalaani sulisut 270-it tikillugit (ulapinnerpaaffimmini) sulisorineqassasut aamma ingertatsinerup nalaani sulisut 175-t (nioqqutissiornermi) sulisorineqassasut. Sulisut 120-t missaat nioqqutissiornerup nalaani qaquguluunniit aatsitassarsiorfimiittassapput, sapaatip akunneri arfinillit aatsitassarsiorfimmi aamma sapaatip akunneri pingasut angerlarsimaffimmi paarlagaanek pissutigalugu.

Agguaqatigiissillugu naatsorsuutigineqarpoq sulisut ilinniarsimanngitsut amerlassusaat ingerlatsinerup nalaani sulisut tamakkerlutik 50 %-iisa missaaniissasut. Atorfiit 40 %-iisa missaat sulisunit ilinniarsimasunit inuttaqassapput, massa 10 %-it kingulliit ilinniarsimasunik inuttaqassallutik.

Aatsitassarsiorfik ukioq kaajallallugu ingerlanneqassasoq naatsorsuutigineqarpoq. Pilersaarutigineqarpoq sulisut sumiiffimmi sapaatip akunneri arfinilikkutaartumik paarlakaattassasut, kiisalu sapaatip akunneri pingasut aatsitassarsiorfik qimattassagaat. Toqqaannartumik sulisut aatsitassarsiorfimmu Kalaallit Nunaanni angallannermi naapiffimmit timmisartunit attartukkanit ingerlanneqartassapput.

Ingerlaavartumik nunap qaavani piiassutit, imeq atorlugu immikkoortiteriviup, panertunik immikkoortiteriviup aamma akuarneqarsimasunut toqqorsiviup saniatigut, attaveqarnermut pilersuinerullu atortut tulluuttut aatsitassarsiorfimmi sananeqassapput: Talittarfik, umiarsuarnik usilersuinermi sanaartugaq, mittarfik, innaallagissamik imermillu pilersuineq, najugaqarfik, allaffik, nakorsaqaarnermut isumannaallisaanermullu sanaartukkat aamma sullivittut sanaartukkat.

Sioqqat qernertut nunaqarfiup inuerunnerup ataani inissisimasut piiarneqassapput, tamannalu pissutigalugu illut piiarneqassallutik. Iliveqarfik piiaffigineqassanngilaq.

Isumannaallisaaneq pissutigalugu (s. i. maskiinanik oqimaatsunik ingerlatsinerit), piiaffimmut aamma aatsitassarsiorfimmu isersinnaaneq killeqassaaq nakkutigineqassallunilu. Dundas Titanium A/S-ip eqqarsaatigaa inuit sumiiffimmut aqqusaarlutik angalasut aatsitassarsiorfimmi tikeraanut inissiani/inini, najugaqarfimmi imaluunniit Moriusamit illumi ataatsimi imaluunniit illuni marlunni nutarsakkani unnuisarsinnaanerat akueriniarlugu.

Dundas Titanium A/S-i maalaaruteqarfissamik pilersitsiniarpoq, sumiiffimmi innuttaasut suliffeqarfimmik tamatigut attaveqarsinnaanerat aamma saaffiginninnerit tamakku isumagineqarnissaat akineqarnissaallu qulakkeerniarlugit.

Suliniummuk kisitsisit najoqqutassat Nalunaarsuiffik 1.1-imi aamma Nalunaarsuiffik 1.2-mi quppernermit tulluuttumi ersersinneqarput.

Nalunaarsuiffik 1.1:
Ilmenitisiorfik pillugu kisitsit
pingaarnert.

Suliniutip ilaa	Immikkuualuttortai	Allaaserinera
Nioqqutissat	Ilmenitimik nioqqutissaq	Ukiumut 440.000 tonsit
Piiaanerup sukkassusaa		Ukiumut 7.4 mio. tonsit
Suliffissuup naammassisinnaasai		Akunermut 965 tonsit (Piiaaffiup ingerlanerani agguaqatigiissinnerat)
Piiaanermi periaaseq		Piiaaffik ammasoq
Sanaartornermi killiffik		Ukiut 2
Piffissaq ingerlatsiviusoq		Ukiut 10
Ingerlatamik unitsitsineq/Matusineq		Ukioq 1
Akuiaavimmi piffissamut pilersaarut		Qaammatit 12-it - 24/7 ingerlatsineri (ukioq ilivitsaq agguaqatigiissinnerat akunnerit 7906-it)
Attaveqaatinut pilersuinermilu Atortunut tapertaasut	Dieselimik nukissiorfik	59 mega watts
Suliniutip immikkoortuisa angisussaat	Naqissusiinerit katillugit (ukiuni 10-ni)	8.5 km ²
Suliniutip immikkoortuisa angisussaat	Piiaaffiit	8 km ²
Imermik atuineq	Imermik tarajoqanngitsumik pisariaqartitat	Imaq 1.046 m ³ /t
Imeq sinneruttoq	Erngup sinneruttup imaanut kuutsinneqarnera	913 m ³ /t
Eqqakkat annertussusaat	Atortut piiaaffimmi ammanermut utertitsinneqartut	Ukiumut 6.6 mio. tonsit
Nioqqutissamik assartuineq	Handy-Max angallat 40,000 DWT	Ukiumut umiarsuit 11-t
Sulisunik assartuussineq	Mittarfik	Aatsitassarsiorfimmi mittarfik
Sulisut	Sanaartorneq	270 tikillugit
Sulisut	Ingerlatsineq	175

Nalunaarsuiffik 1.2:
Ilmenitisiorfimmut
anigaasaqarnermi kisitsit
pingaarnert.
Akilersinnaassutsimik
misissueqqaarneq, Juuni 2019
tunngavigalugu.

Suliniutip immikkoortua	Immikkualuttortai	Allaaserinera
CapEx	Anigaasartuutit (CapEx) missingersuutit, piiaaneq, suliareqqiineq, nioqqutissanik naammaseriikkanik panertunik toqqortaqaarneq aamma sissamut qanittumi umiarsuarmut toqqaanartumik usilersuisarfik	245 mio. US\$-it
OpEx	Ukiumut ilmenite katillugit 440.000 tonsit aamma tonsikkaarlugit 112.81\$-it tunngavigalugit ingerlatsineri anigaasartuutitut missingersuut ukiuni qulini	496 mio. US\$-it

		ingerlatsinermi killiffimmi
Piffissaq imminut akilerfissaa	Aatsitassarsiorfiup immini 32,8%-inik iluanaarutaasarnera, massakut pissutsit aallaavigalugit aammalu iluanaarnarpaaffia 34% naatsorsuutigalugit aammalu akileraareerluni	Ukiut pingasut

1.2.1 Ilmenitisorfik suliniutinngorsinnaavoq angisooq

Suliniutinut angisuunut inatsimmit § 1 naapertorlugu anguniarneqarpoq Kalaallit Nunaanni aningaasaliinissamik siuarsaanissaq aamma inuiaqatigiit aningaasaqarnerannut aammalu inuussutissarsiortut unammillersinnaassuseqarnerannut siunertaanngitsumik sunniutaanerluttussanik pitsaaliuinissaq killiliinissarluni, kiisalu sanaartorluni ingerlataasinnaasut s. i. Kalaallit Nunaanni aatsitassanut ikummatissanullu suliffeqarfeqarfimmi inatsimmi pineqartunut ilaasut malitsigisaannik aningaasarsiat aningaasartuutillu nalinginnaasumik amerlassusaasa tulluannngitsumik qaffannissaasa pitsaaliorneqarnissaat.

Suliniutit annertuut pillugit inatsimmi § 1-ikkut siunertaasoq tassaavoq Kalaallit Nunaanni aningaasaliissutit amerlisassallugit, kiisalu nunap tamarmi aningaasarsiornerata suliffeqarfiillu unammillersinnaassusiata pitsaanngitsumik sunnerneqarnissaat pinaveersimatissallugu killilersimaassallugulu, aamma sanaartornerisuaqalernera, soorlu Kalaallit Nunaanni aatsitassarsiornermi, pissutigalugu akissarsiat akillu naleqqutinngitsumik qaffakkiartupiluulernissaat ilanngullugu pinaveersaartinneqasapput.

Taamaammat suliniutinut angisuunut inatsit aatsitassarsiorfiup sanaartorneranut taamaallaat atuuppoq, tamannalu piumasaqaatinut matuma kinguliani taaneqartunut aammalu Suliniutit annertuut pillugit Inatsimmi § 6-imi aalajangersarneqartunut naapertuuppoq:

- a. Suliniummi sanaartornermi aningaasartuutit 1 mia. dkr.-it sinnersimappatigit.
- b. Piumasaqaatitit tulliuttut marluusuni ataaseq:
 - suliniummi sanaartornermik ingerlatanik suliaqarnermi sulisussanik pisariaqartitsineq, sulisinnaasunit suliffeqanngitsunit aammalu Kalaallit Nunaanni pissarsiarineqarsinnaasunit annertunerisimappat, imaluunniit
 - suliffeqarfinni sanaartornermik ingerlatanik suliaqartuni teknikkikkut aningaasaqarnikkullu naammassisaqarsinnaanermut suliniummi piumasaqaataasut, suliffeqarfiit kalaallinit pigineqartut teknikkikkut aningaasaqarnikkullu naammassisaqarsinnaanerannit annertunerisimappata.

Soorlu Nalunaarsuiffik 1.2-mi ersersinneqartoq suliniutip pigisanut nalilinnut aningaasartuutit 1.7 mia. dkr.-it (245 mio. US\$) missaaniittut missingersorneqarput taamalu qulaani killigititami 1 mia. dkr.-init annerulluni Suliniutinut angisuunut inatsimmi § 6 imm. 1-imi aalajangerneqarsimasut. Taamaammat suliniutitut angisuutut isigineqarnissamut piumasaqaatit Ilmenitisorfimmit eqqortinneqarput.

Aappaattut, soorlu ISN nalunaarusiami suliffeqalernissamut periarfissanut immikkoortami (Takuuk immikkoortoq 5.2) ersersinneqartoq, sanaartorneq nalinginnaasoq, kiisalu Nuummi, Ilulissani Qaqortumilu mittarfiliorerit pissutigalugit Kalaallit Nunaanni sanaartornermi sulisut ilinniarsimasut aamma piukkunnaateqartut ukiuni aggersuni amigaatigineqalissasut ilimagineqarpoq. Nalunaarusiakkut ersersinneqarpoq ilmenitisorfimmu sanaartornerup nalaani sulisussat pisariaqartinneqartut Kalaallit Nunaanni sulisorineqarsinnaasunit piukkunnaateqartunit allatigut sulisinneqanngitsunit amerlanerussasut. Tamannalu pillugu sanaartornerup nalaani Ilmenitisorfik Suliniutinut Annertuunut Inatsimmi § 6, imm. 2-mik naammassinnittutut isigineqarpoq.

Pinguajuattut, ISN nalunaarusiami immikkoortoq 5.4-mi aamma ersersinneqarpoq suliniutip teknikikkut aamma aningaasaqarnikkut pisariaqartitat nunaqavissut suliffeqarfiutaasa teknikikkut aningaasaqarnikkullu piginnaasaannik qaffasinnerusut

Taamaammat ataatsimut isigalugu Ilmenitisorfik sanaartornermi suliniitutut angisuutut isigineqarsinnaavoq, Suliniutinut angusuunut inatsimmi § 6 naapertorlugu.

1.3 ISN-imi periaaseq aamma suliap ingerlanera

Suliniutip inuiaqatigiit aningaasaqarnerannut sunniutigisinnaasaasa pitsaasut pitsaanngitsullu suussuserneqarnissaat Inuiaqatigiinnut Sunniutissanik Nalilersuineri (ISN) siunertarineqarpoq.

Inuiaqatigiinnut Sunniutissanik Nalilersuineq aamma Ilmenitisorfimmu peqataanermi suliap ingerlanera 'Aatsitassarsiornermi suliniutit ingerlasarnerinut tunngatillugu aamma ISN-imut nalunaarusiamik suliaqartarneq pillugu ilitersuutit 2016' Kalaallit Nunaanni Naalakkersuisunit ineriartortinneqarsimasut naapertorlugit suliarineqarsimapput.

ISN, NIRAS Greenland A/S-imit suliarineqarpoq. NIRAS Greenland Dundas Titanium A/S-imut siunnersortaavoq arlaannaannulluunniit attuumassuteqanngitsaq.

ISN suliaqartarneq tallimanik pingaarnernik immikkoortortaqaqpoq:

- 1. Suliassap killissalorsorneqarnera aamma Suliniummut piumasaqaatit allattorsimaffiata ineriartortinneqarnera:** Suliassap killissalorsorneqarneranut aamma suliniummut piumasaqaatit allattorsimaffiata ineriartortinneqarneranut siunertaavoq inuiaqatigiinni suliaqaqarfiit suliniummit sunnerneqarsinnaasut suussuserneqarnissaat. Suliassap killissalorsorneqarnerani killiffiup uppersaasaat 'Suliniummut piumasaqaatit allattorsimaffiat' (ToR) kinguneraa, taanna tamanut ammasumik innuttaasunik tusarniaanermi saqqummiunneqarsimavoq. Tamanut ammasumik innuttaasunik tusarniaanermi malittaani, Suliniummut piumasaqaatit allattorsimaffiat nutarterneqarpoq pisortanillu akuerineqarluni. Inuiaqatigiinnut Sunniutissanik Nalilersuineq una Suliniummut piumasaqaatit allattorsimaffiat tunngavigalugu suliarineqarsimavoq.
- 2. Aatsitassarsiorneq sioqqullugu inuiaqatigiit aningaasarsiornikkut atugaannik misissuineq:** Aatsitassarsiorneq sioqqullugu inuiaqatigiit aningaasarsiornikkut atugaat pillugit kisitsisit pingaarutillit suliniummit sunnerneqarsinnaasut nassuiarneqarput. Aatsitassarsiorneq sioqqullugu inuiaqatigiit atugaannik misissuineq taanna sunniutaasinnaasunik

misissueqqissaarnermi atorneqartarpoq kiisalu aatsitassarsiorfimmi pissutsit malinnaavigineqarneranni atorneqarsinnaalluni.

3. **Attuumassuteqartunut tusarniaaneq:** Inuiaqatigiinnut Sunniutissanik Nalilersuinerup suliarineqartarnerani pingaarnertut ilaavoq kikkut suliniummut attuumassuteqartut paasissutissinneqarnissaat peqataatinneqarnissaallu.
4. **Inuiaqatigiinnut sunniutissanik misissuineq aamma sunniutininik minnerpaatitsiniarluni iliuusissanik suussusiineq:** Suliniutip allaaserineqarnera, aatsitassarsiorneq sioqqullugu inuiaqatigiit aningaasaqarnerat aamma attuumassuteqartunut tusarniaaneq tunngavigalugit, sunniutit sakkortussusaat aamma sunniutaat misissorneqarput. Saniatigut, sunniutit minnerpaatinniarlugit iliuusissat sunniutininik pitsaanngitsunik millisaasinnaasut aamma sunniutininik pitsaasunik annertusaasinnaasut suussuserneqarput allaaserineqarlutillu. Nalilersuinerup inerneru matumani Inuiaqatigiinnut Sunniutissat Nalilersuiffineqarneranut nalunaarusiami ersersinneqarput.
5. **Pissarsiassanut sunniutinullu pilersaarummik ineriartortitsineq:** Pissarsiassanut sunniutinullu pilersaarut, Naalakkersuisut, kommunit aamma aatsitassarsiornermi suliffeqarfiup akornanni Sunniutissat Iluaqutissallu pillugit Isumaqaatigiissut pillugu isumaqaatiginninniarnermi paasissutissanik tunisivoq.

Sunniutaasinnaasunut ataasiakkaanut tamanut suliniut nunap ilaanut sorlermut sunniuteqarsinnaanera nalilerneqarpoq:

- Nunaqaatigiinnut sunniut: Sunniutit Qaanaami, Siorapalummi, Qeqertani aamma Savissivimmi takuneqaratarsinnaasut
- Nunap immikkoortuanut sunniutit: Sunniutit Avannaata Kommuniani takuneqaratarsinnaasut
- Nuna tamakkerlugu sunniutit: Sunniutit Kalaallit Nunaanni takuneqaratarsinnaasut

Siuliani illoqarfiit nunaqarfiillu taaneqartut eqqarsaatigalugit Ilmenitisorfimmi suliat taakkununga annertuumik sunniuteqassanersut nalilersorneqarsimavoq

Kiisalu, sunniutit suussuserneqarsimasut ilmenitisorfiup sanaartorneqarnerata nalaani, ingerlatsinerup nalaani imaluunniit matusinermi pissanersut nalilersuiffigineqarsimapput.

Sunniutaasinnaasut tamakkerlugit pitsaanngitsutut imaluunniit pitsaasutut nalilersuiffigineqarsimapput aamma sunniutip sakkortussusaata naviarnera/allanngornera *nalilersorneqarsimavoq* sunniutip piviusunngornissaata ilimanassusaa tunngavigalugu (ilimanangilaq, pisinnaavoq imaluunniit ilimanarpoq) aamma sunniut piviusunngussaguni sakkortussusaa (soqutaanngitsoq, annikitsoq, akunnattoq imaluunniit annertooq), soorlu 3-imi ersersinneqartutut nalilersorneqarsimalluni. Nalunaarsuiffik 1.3: Sunniutininik nalilersuineru malittarisassat.

		Sunniutip sakkortussusaa							
		Pitsaanngitsut				Pitsaasut			
Sunniutip ilim anassusaa		Annertoq Sunniut qaffassissoq annertuumik sunniutilik	Akunnaattoq Sunniutit malugineqar- put soqutigisa- qaqatigiillu ilaannut sunniuteqarpu- t	Annikitsoq Sunniutit takuneqarput	Soqutaanngit- soq Sunniut piviusunnguss- appat sunniutit annikitsut, peqassappat	Soqutaanngit- soq Sunniut piviusunnguss- appat sunniutit annikitsut, peqassappat	Annikitsoq Sunniutit takuneqarput	Akunnaattoq Sunniutit malugineqar- put soqutigisa- qaqatigiillu ilaannut sunniuteqarpu- t	Annertoq Sunniut qaffassissoq annertuumik sunniutilik
	Ilimaanngilaq Sunniutip piviusunngornissaa ilimaanngilaq								
	Pisinnaavoq Sunniutip piviusunngornissaa pisinnaavoq	Sunniut qaffassissoq	Sunniut akunnaattoq	Sunniut appassissoq	Sunniut soqutaanngit- soq	Sunniut soqutaanngit- soq	Sunniut appassissoq	Sunniut akunnaattoq	Sunniut qaffassissoq
	Ilimanarpoq Sunniutip piviusunngornissaa ilimanarpoq								

1.4 Inuiaqatigiinnut sunniutissanik nalilersuineq

Inuiaqatigiinnut sunniutissanik nalilersuinermit ilanngullugu sammisat arlallit misissorneqarsimapput tamatumanilu qanoq suliniut sammisanut taakkununga sunniuteqarsinnaanersoq pingaernerutillugu nalilersorneqarsimalluni.

Sammisat immikkoortortanut tallimanut avinneqarsimapput:

6. Suliffissaqartitsineq (immikkoortoq 1.4.1)
7. Ilinniartitaaneq aamma piginnaanngorsaaneq (immikkoortoq 1.4.2)
8. Nunaqavissut suliffeqarfiutaat (immikkoortoq 1.4.3)
9. Pisortat isertitaat (immikkoortoq 1.4.4)
10. Inuiaqatigiit aningaasaqarneranni pissutsit allat piujuartitsinermilu sammisat (immikkoortoq 1.4.5)

Sunniutininik nalilersuineriup inerneru Nalunaarsuiffimmi 1.4-imi eqikkarneqarput. Sunniutit immikkut ataasiaakkaarlugit immikkoortuni tulluittuni naatsumik allaaserineqarput. Sunniutininut pitsaanngitsunut, sunniutininik minnerpaatitsiniarluni iliuusissat sunniutininik pitsaanngitsunik taakkuninnga millisitsisinnaasut suussuserneqarsimapput. Taamaaqataanillu sunniutininut pitsaasunut, iliuusissat sunniutininut pitsaasunut taakkuninnga annertusaasinnaasut suussuserneqarsimapput. Sunniutininik minnerpaatitsiniarluni iliuusissatut sunnersuutigineqarsimasut immikkoortoq 1.5-imi allattorneqarsimapput.

Nalunaarsuiffik 1.4:
Sunniutininik nalilersuinermit
ataatsimut isiginninneq.

Sammisaq	Sanaartornerup nalaani sunniut	Ingerlatsinerup nalaani sunniut	Matusinermi sunniut
Sulisogarneq			
Sunniutaasinnaasoq 1: Toqqaannartumik sulisunik nunaqavissumik atorfinitsitsineq	Pitsaasoq - sunniut akunnattoq Ilimanassusaa: Pisinnaavoq Sakkortussusaa: Akunnattoq	Pitsaasoq - sunniut akunnattoq Ilimanassusaa: Pisinnaavoq Sakkortussusaa: Akunnattoq	Pitsaanngitsoq - sunniut akunnattoq Ilimanassusaa: Pisinnaavoq Sakkortussusaa: Akunnattoq
Sunniutaasinnaasoq 2: Toqqaannanngitsumik ineriartortitsinerullu kinguneranik suliffissanik pilersitsineq	Pitsaasoq - sunniut akunnattoq Ilimanassusaa: Pisinnaavoq Sakkortussusaa: Akunnattoq	Pitsaasoq - sunniut akunnattoq Ilimanassusaa: Pisinnaavoq Sakkortussusaa: Akunnattoq	Pitsaanngitsoq - sunniut akunnattoq Ilimanassusaa: Pisinnaavoq Sakkortussusaa: Akunnattoq
Sunniutaasinnaasoq 3: Sunniutaat kattullutik sunniutaat suliffissaqarnermut attuumassuteqartut	Pitsaanngitsoq - sunniut appassissoq Ilimanassusaa: Pisinnaavoq Sakkortussusaa: Annikitsoq	Pitsaanngitsoq - sunniut appassissoq Ilimanassusaa: Pisinnaavoq Sakkortussusaa: Annikitsoq	Pisariaqanngilaq
Sunniutaasinnaasoq 4: Aatsitassarsiorfimmi, suliffimmi peqqinnissaq isumannaallisaanerlu	Pitsaanngitsoq - sunniut akunnattoq Ilimanassusaa: Ilimanangilaq Sakkortussusaa: Annertoq	Pitsaanngitsoq - sunniut akunnattoq Ilimanassusaa: Ilimanangilaq Sakkortussusaa: Annertoq	Pitsaanngitsoq - sunniut akunnattoq Ilimanassusaa: Ilimanangilaq Sakkortussusaa: Annertoq
Sunniutaasinnaasoq 5: Suliffimmi atugassarititaasut sulisullu peqqinnerat	Pitsaanngitsoq - sunniut soqutaanngitsoq Ilimanassusaa: Ilimanangilaq	Pitsaanngitsoq - sunniut soqutaanngitsoq Ilimanassusaa: Ilimanangilaq	Pitsaanngitsoq - sunniut soqutaanngitsoq Ilimanassusaa: Ilimanangilaq

	Sakkortussusaa: Annikitsoq	Sakkortussusaa: Annikitsoq	Sakkortussusaa: Annikitsoq
Ilinniartitaaneq aamma piginnaanngorsaaneq			
Sunniutaasinnaasoq 6: Piginnaasanik ineriartortitsineq	Pitsaasoq - sunniut appassissoq Ilimanassusaa: Ilimanarpoq Sakkortussusaa: Annikitsoq	Pitsaasoq - sunniut qaffassissoq Ilimanassusaa: Ilimanarpoq Sakkortussusaa: Akunnattoq	Pitsaasoq - sunniut soqutaanngitsoq Ilimanassusaa: Ilimananngilaq Sakkortussusaa: Annikitsoq
Nunaqavissut suliffeqarfiutaat			
Sunniutaasinnaasoq 7: Nunaqavissut suliffeqarfiutaannut niuernermi periarfissat	Pitsaasoq - sunniut akunnattoq Ilimanassusaa: Pisinnaavog Sakkortussusaa: Akunnattoq	Pitsaasoq - sunniut akunnattoq Ilimanassusaa: Pisinnaavog Sakkortussusaa: Akunnattoq	Pitsaanngitsoq - sunniut akunnattoq Ilimanassusaa: Pisinnaavog Sakkortussusaa: Akunnattoq
Pisortat isertitaat			
Sunniutaasinnaasoq 8: Qalluinnermut akitsuutit akileraarutillu	Pitsaasoq - akunnattumik sunniut Ilimanassusaa: Ilimanarpoq Sakkortussusaa: Annikitsoq	Pitsaasoq - sunniut qaffassissoq Ilimanassusaa: Ilimanarpoq Sakkortussusaa: Akunnattoq	Pitsaasoq - sunniut appassissoq Ilimanassusaa: Ilimanarpoq Sakkortussusaa: Soqutaanngitsoq
Inuiaqatigiit aningaasaqarneranni pissutsit allat piujuartitsinermilu sammisat			
Sunniutaasinnaasoq 9: Pisortat suliassaqarfiannut, attaveqaatinik pilersuinnermilu atortunik annertuumik atuineq	Pitsaanngitsoq - sunniut appassissoq Ilimanassusaa: Pisinnaavog Sakkortussusaa: Annikitsoq	Pitsaanngitsoq - sunniut appassissoq Ilimanassusaa: Pisinnaavog Sakkortussusaa: Annikitsoq	Pisariaqanngilaq
Sunniutaasinnaasoq 10: Innuttaasut peqqissusaat	Pitsaanngitsoq - sunniut soqutaanngitsoq Ilimanassusaa: Ilimananngilaq Sakkortussusaa: Annikitsoq	Pitsaanngitsoq - sunniut soqutaanngitsoq Ilimanassusaa: Ilimananngilaq Sakkortussusaa: Annikitsoq	Pisariaqanngilaq
Sunniutaasinnaasoq 11: Sunniutit kattullutik sunniutaat (suliffissaqarnermut attuumassuteqanngitsut)	Pitsaanngitsoq - sunniut soqutaanngitsoq Ilimanassusaa: Ilimananngilaq Sakkortussusaa: Annikitsoq	Pitsaanngitsoq - sunniut soqutaanngitsoq Ilimanassusaa: Ilimananngilaq Sakkortussusaa: Annikitsoq	Pisariaqanngilaq
Sunniutaasinnaasoq 12: Aatsitassarsiorfiup sukisaartaarnermut / najuqaqartunit atugaanera aammalu kulturikkut kingornussat	Pitsaanngitsoq - sunniut akunnattoq Ilimanassusaa: Ilimanarpoq Sakkortussusaa: Annikitsoq	Pitsaanngitsoq - sunniut akunnattoq Ilimanassusaa: Ilimanarpoq Sakkortussusaa: Annikitsoq	Pisariaqanngilaq
Sunniutaasinnaasoq 13: Nuutsitsineq/ inuussutissarsiutit annaaneritut taartisiassat	Pisariaqanngilaq	Pisariaqanngilaq	Pisariaqanngilaq
Sunniutaasinnaasoq 14: Eqimattakkaat mianernartut	Pitsaanngitsoq - sunniut soqutaanngitsoq	Pitsaanngitsoq - sunniut soqutaanngitsoq	Pisariaqanngilaq

	Ilimanassusaa: Ilimananngilaq Sakkortussusaa: Annikitsoq	Ilimanassusaa: Ilimananngilaq Sakkortussusaa: Annikitsoq	
--	---	---	--

1.4.1 Suliffeqarneq

Suliniut Avannaata Kommuniari suliffissanik arlalissuarnik pilersitsissaaq. Atorfiit nunaqavissunit nunaqavissunilluunniit inuttalerneqarsinnaanngikkunik nuna allamiunit inuttalerneqarsinnaapput.

Sanaartornerup nalaani nalaani inuit 270-t tikillugit suliniummi sulissapput. Taakku ilaat suliffissuarmik aamma sumiiffimmi najugaqarfimmik sananissamut suliaassanik suliaassinneqartartuni suliaassinneqarsimasuni sulisuussapput taamaammallu Dundas Titanium A/S-imit toqqaannartumik atorfinitsinneqaratik.

Ingerlatsinerup nalaani inuit 175-t missaat suliniummi atorfeqassapput, taakku 2/3 qaqugukkulluunniit aatsitassarsiorfimiissapput. Atorfiit 50 %-iisa missaat ilinniagaqarsimanngitsunit inuttalerneqarsinnaapput.

Sunniutaasinnaasoq 1: Toqqaannartumik sulisunik nunaqavissumik atorfinitsitsineq

Sanaartornerup nalaani aamma ingerlatsinerup toqqaannartumik atorfinitsitsinerup sunniutaa pitsaasutut nalilerneqarpoq. Suliniut, ukiuni marlunni Sanaartornerup nalaani 270-t tikillugit suliffissanik aamma ingerlatsinerup nalaani suliffissat 175-it missaannik pilersitsissaaq. Sulisartut nunaqavissut amerlasuut atorfeqarpata, sunniut pitsaasoq sulii annertunerussaaq.

Toqqaannartumik sulisut aatsitassarsiorfimmu Kalaallit Nunaanni angallannermi qitiusumut timmisartunit attartukkanit ingerlanneqartassapput taamaammallu sulisoqarnermut sunniutit Qaanaamiinnaq aamma nunaqarfinniinnaq taamaallaat takuneqartassanngillat. Kisiannili eqqaani nunaqatigiinnut aamma suliffeqarfimmu iluaqutaassaaq, eqqaani summiiffimmit sulisartut kajumilersinnissaat immikkut ukkatarineqarpat.

Aatsitassarsiorfik matuneqarpat, sulisut allamik suliffissaqannginnerat pitsaanngitsumik sunniutaasinnaavoq. Aarlerinartoq taanna, suliniutip qaqugu matuneqarnissaa ilisimaneqalerpat suliffeqarfimmit pisortanillu suleqatigiinnikkut nalilersuiffiqineqartariaqarpoq. Taamaattoq sulisut amerlasuut aatsitassarsiornermi misilittagaqalersimassammata aamma piginnaasaqalersimassammata, aatsitassarsiornerup ukiuni qulikkaani aggersuni alliatornissaa ilimagineqarmat, naatsorsuutiqineqarpoq aatsitassarsiorfik matuppat sulisut amerlanerit suliffissaminnik nassaarsinnaassasut.

Sunniutaasinnaasoq 2: Toqqaannanngitsumik ineriartortitsinerullu kinguneranik suliffissanik pilersitsineq

Aatsitassarsiorfik Kalaallit Nunaanni toqqaannanngitsunik ineriartortitsinerullu kinguneranik suliffiusinnaasunik pilersitsisnaavoq:

- **Toqqaannanngitsumik suliffissat:** Suliffissat aatsitassarsiorfimmu pilersuisutut pilersinneqartut, nioqqutigisap aamma kiffartuussinerup piumaneqarnerulernera malinnaaffiginarlugu sulisunik atorfinitsitsinerit.

- **Ineriartortitsinerup kinguneranik suliffissat:** Suliffissat aningaasarsiornerulerneq pissutigalugu pilersut, sulisartut Dundas Titanium A/S-imit toqqaannartumik toqqaannangitsumillu sulisorineqartut aningaasarsiaqarnerulernerat suliassaqaqfinnit allanit kiffaartuussinernik nioqqitissanillu pisinermut atorineqartarnerat pissutigalugu pilersussat.

Sanaartornerup aamma ingerlatsinerup nalaanni naatsorsuutigineqarpoq suliassanik suliassinneqartartut nunaqavissut aamma suliffeqarfiit allat suliniummut kiffartuussinernik ingerlatsisinnaassasut. Sanaartornerup nalaani suliassanik suliassinneqartartut aatsitassarsiorfimmi attaveqaatit pilersuinermilu atortut sanaartorneqarnissaannut sumiiffimmilu najugaqarfiup katiterneqarneranut atorfinitsinneqarsinnaapput. Tassani nunaqavissut suliffeqarfiutaat nunat assigiinngitsut akornanni suliassanik suliassinneqartartunut unammillersinnaapput.

Ingerlatsinerup nalaani suliffeqarfiit mikisut aamma akunnattumik annertussusillit, kiisalu nunaqavissut assartuinerneq suliffeqarfiutaat suliniummut kiffartuussisinnaapput. Amerlanaarinaveersaarluni naliliineq tunngavigalugu aatsitassarsiorfiliariniagaq ingerlatsinerup nalaani toqqaannangitsumik aamma ineriartornerup kinguneranik suliffissanik 35-nik pilersitsissasooq naatsorsuutigineqarpoq.

Sunniutaasinnaasoq 3: Suliffeqarnikkut sunniutit kattunnerat

Suliniut Kalaallit Nunaanni sulisitsisunut annerpaanut ilaassammat, aatsitassarsiornermut suliniutinut aamma suliassaqaqfiit allanut sulisartut nunaqavissut kajumilersinnissaannut unammillissaaq. Taamaammat suliassaqaqfinni allani ineriartorneq sulisartut nunaqavissut suliniummi sulerusullutik kajumittut amerlassusaannut sunniuteqarsinnaavoq.

Kalaallit Nunaanni sulisartut ilinniarsimasut, aamma sulisartut aatsitassarsiorfinni misilittagallit amigaatigineqarput taamaammallu suliniut sulisussat kajumilersinniarlugit suliniutinut allanut unammillissaaq.

Suliniut aatsitassarsiorluni suliniutinut allanut aamma suliassaqaqfinnut allanut sulisartut nunaqavissut pillugit unammillertariaqassaaq, ingammik suliassaqaqfinni immikkut piginnaaneqarfiusariaqartuni marlunni:

- Aatsitassarsiorfimmi sulisut ilinniarsimasut aatsitassarsiorfinni allani imaluunniit misissuilluni suliniutini atorfinitsinneqarsinnaasut.
- Sulisartut ilinniarsimangitsut aamma ilinniarsimasut aatsitassarsiorfimmi sulisinnaasut, kisianni suliassaqaqfinni allani atorfinni sulisinnaasut.

Sulisussat pisariaqartitat sulisussanik pissarsiarineqarsinnaasunit amerlaneruppata tamanna sulisunut iluaqutaassaaq, taakku suliffissanik amerlanernik periarfissaqalissapput tamatumalu kinguneranik aningaasarsianik qaffasinnerusunik imaluunniit sulinerneq atugassarititaasunik pitsaanerusunik neqeroorfigineqarsinnaassallutik.

Sulisussanik amigaateqarneq pissutigalugu suliffeqarfinnik sanaartornermik aatsitassarsiornermillu ingerlataqartunik piginnittut suliassaminnik kinguartitsisariaqalersinnaapput. Kalaallit Nunaanni sanaartornerit amerliartulerpata suliffeqarnikkut ilungersunartorsioqalissaaq.

Qaanaalli eqqaani suliffissaaleqineq Kalaallit Nunaata annersaanut naleqqiullugu qaffasinneruvoq, aamma suliniut sumiiffimmi amerlanngitsunik suliffissalimmi suliffissanik pilersitsissaaq.

Sunniutaasinnaasoq 4: Aatsitassarsiorfimmi, suliffimmi peqqinnissaq isumannaallisaanerlu

Aatsitassarsiorfimmik sanaartornerup, ingerlatsinerup aamma matusinerup nalaani ajunaartoqarsinnaaneranut aarlerinartoqarsinnaavoq, ingammik maskiinanik oqimaatsunik ingerlatsinermut attuumassuteqartumik. Suliffeqarfik ingerlaavartumik ajunaarnissamut aarlerinartut millissinniarlugit suliuassaaq. Taamaattoq, ilimananngitsumik annertuumik ajunaartoqassagaluarpas, tamanna annertuumik pitsaanngitsumik sunniuteqassaaq.

Sulisut arlalippasuit eqqugaaffigisaanik annertuumik ajutoortoqassagaluarpas peqqissaavinnut annerusunut ungasinnerujussuaq aamma aarlerinartuuvoq.

Taamaammat nioqqutissiunnginnermut naleqqiullugu suliniut suliffimmi peqqinnissamut isumannaallisaanermullu pitsaanngitsumik sunniuteqarpoq. Sunniut aatsitassarsiorfiup ingerlanerani tamarmi pitsaanngitsuuvoq.

Sunniutaasinnaasoq 5: Suliffimmi atugassarititaasut sulisullu peqqinnerat

Sulisut nalinginnaasumik peqqinnerannut pitsaanngitsumik sunniuteqarsinnaanera aarlerinartoqarpoq. Suliniutip avinngarusimanera aamma sumiiffia tunngavigalugit nappaatit tunillannartut sulisut akornanni siaruarnissaat aarlerinartoqarpoq. Kiisalu, kaperlattarneranut aamma silap pissusiata sakkortuneranut attuumassuteqartumik tarnikkut nappaateqalersinnaaneq aarlerinartoqarpoq. Taamaattorli atorfinitsitsineq sioqqullugu peqqissutsikkut siumut immikkoortiterinikkut aammalu sulisut akornanni peqqissuseq inuusaalerlu pillugit suliniuteqarnikkut navianartoqaratarsinnaanera annikitsuinnaasutut nalilersineqarsinnaanngussaaq.

Suliniut Kalaallit Nunaata avinngarusimanerusortaani inissisimavoq, aamma sulisut sapaatit akunneri arfinillit aatsitassarsiorfimiinnerminni aallarsinnaassanngillat.

Sulisut akornanni kulturikkut assigiinngissuteqarnissaa aarlerinartoqarpoq, Kalaallit Nunaata nunarsuullu ilaannit sumiiffinnit assigiinngitsunit takkunnissaat naatsorsuutigineqarmat. Tamanna inuit akornanni akerleriinnernik kinguneqarsinnaavoq. Taamaammat aatsitassarsiorfimmi aqutsisut akornanni kulturit arlallit akornanni paaseqatigiinnerup sammilluarneqarnissaa pingaaruteqarpoq. Taamaaqataanik, assigiinngisitsinermut akuersaannngilluinnarneq pilersinneqartariaqarpoq.

Pituffimmi Sakkutooqarfimmut aamma 1968-imi B-52-ip nakkarfianut qanissuseq pissutigalugu aatsitassarsiorfimmi sioqqat mingutsinneqarsimasinnaanerut aarlerigineqarsimavoq, (itinerusumik paasissutissat pillugit takuuk Ilanngussaq 3: Aatsitassarsiorneq sioqqullugu inuiaqatigiit atugaannik misissuineq). Aarlerineq taanna misissuinnerit arlalinnit nalilersuiffigineqarsimavoq, aamma Moriusami aarlerinarsinnaasunik nassaartoqarsimanngilaq. Ilmenitisiorfimmut atatillugu

misissuineq nutaaq, Danmarks Teknisk Universitetimit 2019 -mi¹
ingerlanneqarsimavoq suliniummilu sulinerlut atattillugu peqqissutisimut
aarlerinarsinnaataasinnaasunik takussutissanik nassaartoqarsimanngilaq.

1.4.2 **Ilinniartitaaneq piginnaanngorsaanerlu**

Suliniut sulisartut nunaqavissut piginnaasanik pikkoriffinnillu nutaanik, suliniut matuppat suliffinni allani atorineqarsinnaasunik, imaluunniit Ilmenitimik piiaaffimmi aqqissuussaanerilunniit imaluunniit suliffeqarfinnilunniit allani suliffinnut qaffasinnerusunut alloriarnermut atorineqarsinnaasunik pissarsissapput. Piginnaasat aqqissuussamik ilinniartitsinikkut aamma piiaanermi aamma suliareqqiinermi sulilluni misilittagaqarnikkut anguneqassapput.

Sunniutaasinnaasoq 6: Piginnaasanik ineriartortitsineq

Kalaallit sulisussat amerlanerpaat pissarsiariniarlugit sulisuusinnaasut piginnaanerisa aammalu aatsitassarsiorfimmi piginnaanerisariaqakkat assigiinngissuseriumaagaattut naatsorsuutigineqartut annikinnerpaatinniartariaqarput. Tamanna pissaaq aatsitassarsiorfimmi sungiusarnej aqutugalugu aamma/imaluunniit sulisunik pikkorissaanerit s. i. Kalaallit Nunaanni Aatsitassalerinermik ilinniartimmi, pikkorissarnerni naleqquttuni imaluunniit Kalaallit Nunaata avataani ingerlanneqartut aqutugalugit.

Sulisunik sungiusaanermit aamma ilinniartitsinermit sunniutit pitsaasuussapput. Sunniutip annertussusaanut apeqqutaavoq sulisut qanoq amerlatigisut suliniutim suliasaminnut attuumassuteqartumik suliffeqarfiup iluani sungiusarnernik avataanilu ilinniarnernik naammassinninnerut aamma suliffeqarfinnit ilinniarnermut atattillugu suliffimmiinnerit neqeroorutigineqartut amerlassusaat.

1.4.3 **Nunaqavissut suliffeqarfiutaat**

Sunniutaasinnaasoq 7: Nunaqavissut suliffeqarfiutaannut niuernermit periarfissat

Suliniutip suliat nammeneq suliffeqarfiup iluani akilersinnaasumik suliarisinnaanngisat imaluunniit pikkoriffiginngisat suliffeqarfinnit suliarineqartussanngorlugit isumaqatigiissusiorniarpai. Suliffeqarfiup assersuutigalugu qinersinnaavaa assartuineq, sulisunik assartuussineq, ingeniørut suliasaat, sanaartorneq, nerisassanik pilersuineq, nerisaqartitsineq, eqqiaaneq, ikummatissanik pilersuineq, innaallagissiorneq aamma nioqutissat kiffartuussinerillu allarpassuit suliffeqarfinnit allanit ingerlanneqarnissaat qinersinnaavaa.

Killiffimmi matumani, suliniutip aqqissuussaaneranut nioqutissat kiffartuussinerillu sorliit ilaatinneqassanersut, aamma nioqutissat kiffartuussinerillu sorliit avataani pilersuisunut isumaqatigiissutigineqassanersut sulit aalajangiunneqanngilaq.

¹ Roos, Per (2019). Kalaallit Nunaata avannaata kitani, Thulemi, Moriusami nunami aatsitassarsiornissamut siunnersuutigineqartumut atattillugu plutoniumisotopinit aarlerinarsinnaasunik nalilersuineq.

Attaveqarnermi pilersuinermilu atortulersuutini, atortussanik, nioqqutissanik aamma kiffartuussinerik pisinermit aamma isumaqatigiissutit neqerooruteqartunut nunaqavissunut tunniunneqassapput. Nunat assigiinngitsut akornannit neqerooruteqartut piumasaqaatinik siumoortumik naammassinnissimasut atorneqarsinnaapput nunaqavissut suliffeqarfiutai teknikikkut imaluunniit niuernikkut unammillersinnaanngikkaangata imaluunniit sanaartornerup nalaani suliniutinut angisuunut akuersissut qinnutigineqarsimappat pissarsiarineqarlunilu.²

Nunaqavissut suliffeqarfiutaat, silaannakkut assartuinermi, angallassinermi, sanaartornermi, issittumi dieselimik pilersuinermi, aatsitassarsiorfimmi nalinginnaasumik aserfallatsaaliuinermilu suliaqarnermi, qangaaniit nerisarineqartartunik aamma nioqqutissanik pilersuinermi, nerisassanik nereriaannarnik pilersuinermi, eqqiaanermi, aqutsinermi aamma tapersersuilluni sullissinerni allani il. il. kiffartuusseratarsinnaapput.

Nunaqavissut suliffeqarfiutaat ilmenitisiorfimmut sullissisinnaasutut nalilerneqarput, taamaammallu sunniut pitsaasuusaaq. Annertussusaannut apeqqutaavoq kiffartuussinerit qanoq amerlatigisut allanit ingerlanneqassasut aatsitassarsiortup qinissanerai.

1.4.4 Pisortat isertitaat

Suliniut piviusunngussagaluaruni pisortat iluanaarutaannut tamarmiusunut pitsaasumik kinguneqassasooq naatsorsuutigineqarpoq. Pisortat isertitaat aningaasarsianit akileraarutinit, ingerlatsiviup isertitaminit akileraarutinit aamma qalluinermit akitsuutit aqutugalugit anguneqassapput.

Sunniutaasinnaasoq 8: Qalluinermit akitsuutit akileraarutillu

Qalluinermit akitsuutit akileraarutillu pisortat isertitaannut pitsaasuunissaa naatsorsuutigineqarpoq.

Ingerlatsinerup nalaani suliniut aningaasarsianit akileraarutini aamma nioqqutissiortutut akitsuutini pilersitsissaaq. Suliniut Dundas Titanium A/S-imut iluanaaruteqarfiuppat saniatigut ingerlatsiviup isertitaanit akileraarutit pilersinneqassapput. Akilersinnaassutsimik misissueqqaarnermi (PFS), akileraarutini aamma nioqqutissiortutut akitsuutini akiliinerit aatsitassarsiornermi assigiinngitsuni naatsorsorneqarsimapput. Ukiut qulit nioqqutissiornermi aamma aningaasartuutit isertitallu soorlu akilersinnaassutsimik misissueqqaarnermi naatsorsuutitut tunngavigineqartutut, ingerlatsiviup isertitaanit akileraarutini aamma nioqqutissiortutut akitsuutini akiliinerit katillugit 346,6 mio. dkr.-iussasut naatsorsorneqarsimapput. Suliniummut piffissarititaq tallineqassapput, kisitsit taanna qaffassaaq.

Aningaasarsianit akileraarutit amerlassusiinut sulisut aningaasarsiaat aamma sulisut inuiaassusaat apeqqutaassapput. Atorfiit akissarsiallu ilimagineqartut tunngavigalugit suliniummi sulisunit toqqaannartumik atorfeqartunit ukiumut aningaasarsianit akileraarutit 24,6 aamma 26,6 mio. dkr.-it akornanniissapput.

² Namminersorlutik Oqartussat (2009): Aatsitassanut Ikummatissanullu inatsimmi § 18 imm. 2 naapertorlugu.

Sanaartornerup nalaanni matusinermilu sulisut aamma aningaasarsianit akileraaruteqartassapput.

1.4.5 **Inuiaqatigiit aningaasaqarneranni pissutsit allat piujuartitsinermullu tunngasut**

Suliffissanik nutaanik pilersitsinerup aamma pisortat isertitaasa pilersinneqarnerisa saniatigut suliniut sumiiffimmi nunaqqatigiinni, inuiaqatigiinni pissutsinut allanut sunniuteqarsinnaavoq.

Sunniutaasinnaasoq 9: Pisortat suliassa qarfiannut, attaveqarnermi pilersuinermilu atortunik kiffartuussinermilu annertuumik atuineq

Suliniut Kalaallit Nunaata avinngarusimanerusortaani inissisimavoq, tamaani attaveqarnermut pilersuinermulu atortut aamma pisortanit kiffartuussinerit killeqarput. Suliniut pisortanit kiffartuussinernut sunniuteqassaaq: Aatsitassarsiorfimmi arlaanik pisoqassappat politiit akisussaassapput, suliniut sullinniarlugu summiiffimmi nalunaarasuarnermut atassuteqarneq pitsaanerulertariaqarpoq, aamma Kalaallit Nunaanni peqqinnissaqarfik suli annerusumik tatisimaneqarnerulersinnaavoq. Ataatsimut isigalugu suliniut pisortat kiffartuussinerannut tamaviaarnerulersitsinermik kinguneqartussatut nalilerneqarpoq.

Suliniut sumiiffimmi nunaqqatigiinni pitsaanngitsumik sunniuteqarnissa naatsorsuutigineqanngilaq, aamma assersuutigalugu nalunaarasuarnermi atassuteqaatit pitsanngortinneqarpata Qaanaami nunaqarfinilu inoqutigiinnut toqqaannanngitsumik pitsaasumik sunniuteqarataannaavoq.

Attuumassuteqartut arlallit tikkuarpaat nammineq mittarfiliornermut taarsiullugu suliniummi Qaanaami mittarfik tikittarfittut atorineqarpat Qaanaamut toqqaannartumik pitsaasumik sunniuteqassasoq. Kisiannili suliniummi tamanna periarfissaanngilaq. Taamaattoq, Dundas Titanium A/S-i sulisunik nunaqavissunik aatsitassarsiorfimmut angalasunik aallernermi aamma oqquassinermilu Qaanaamut aqqusaartarsinnaanermik nalilersuivoq.

Sunniutaasinnaasoq 10: Innuttaasut peqqissusaat

Suliniutip eqqaani inunnik najugaqartoqanngilaq, aamma inoqutigiit arlaannaalluunniit peqqinnerat suliniutip sunniutiginnaasaannit, soorlu pujoralannit, nipiliornernit imaluunniit mingutsitsinernit sunnerneqassanngilaq.

Sulisorpasuaqartillugu, immaqa nunanit kulturinillu allanik pisunik, aammalu aatsitassaiorfimmi tamakkiisumik sapaatit akunnerinik najugaqartunik sulisoqartillugu innuttaasut peqqissusiannut navianartorsiortitsisinnaasoq annerpaaq tassaavoq aatsitassarsiorfimmi nappaammik tunillanneqarsimalluni nunaqqatigiinnut tunillaassuilerneq.

Sunniutaasinnaasoq 11: Sunniutit kattullutik sunniutaat (suliffeqarnermut attuumassuteqanngitsut)

Silap pissusiata allanngoriartorneratigut Qaanaap eqqaani sila sikullu allanngornerat inuussutissarsiutitoqqanut sunniuteqarpoq. Tamatuma kingunerisaanik uumasut qaqugukkut ingerlaartarnerat allannguuteqarpoq. Taamaannerata kingunerisaanik piniariartarfiit pitsaanerpaat arriitsumik allanngoriartorput. Assersuutigalugu, Siorapaluup eqqaani aaffanniartarneq siornatigutut pitsaatigiunnaarsimavoq. Moriusap eqqaa ukiuni kingullernerit

annikitsuinnarmik piniarnermut aalisarnermullu atorneqartarsimavoq, aatsitassarsiortoqassanngikkaluarp, Moriusap qanoq inissisimanera allanngorsinnaavoq taamaalillunilu aalisarfittut piniarfittullu atorneqaqqilersinnaalluni.

Sumiiffimmi imaani angallannerup annertusineranik suliniut kinguneqassaaq. Taamaattorli allannguut annertugisassaangilaq. Sumiiffimmi KNAPK (Kalaallit Nunaanni Aalisartut Piniartullu Kattuffiat) siulittaasuata suliniut sumiiffimmi uumasunut sunniuteqarnissaa naatsorsuutiginnilaa uumasummi Thule Air Basemit nipiliornermik sungiusimasaqareemata.

Oqaatigisariaqarpoq Inuiaqatigiinnut Sunniutissanik Nalilersuineri avatangiisinut sunniutaasinnaasut nalilersuiffigineqanngimata.

Suliniutip killilimmik annertussuseqarnera pissutigalugu, suliniut Qaanaami nunaqarfiniluunniit aalisarnek piniarnerlu eqqarsaatigalugit inuusaasitoqqamut sunniuteqartussatut nalilerneqanngilaq

Sunniutaasinnaasoq 12: Ilmenitisorfiup eqqaata sukisaarsarfittut atorneqarnera / innuttaasunut atorneqarnera kiisalu kulturikkut kingornussat

Suliniut Qaanaap (avannaani 80 km) aamma Savissiviup (kujataani 120 km) akornanni inissisimavoq. Tamaani inuit suliaannik pisoqanngilluinnangajattarpoq.

Suliniut piviusunngortinneqarpat aamma nunaqarfik matusaq inuerunnerlu Moriusaq peerneqarpat, aatsitassarsioqatigiit suliniuteqarfimmi, Moriusami illunik illuarneqarsimasunik nutartikkani imaluunniit illuni nutaani unnuiffiusinnaasunik periarfissiisaaq, aamma Moriusami iliveqarfimmut alakkaanissaq periarfissaqassaaq. Taamaattoq, akuersissuteqarfiup ilaani suliffeqarfiup suliaqarfigisaani killilimmik isersinnaasoqassaaq, aamma inuit akuersissuteqarfimmi talikkusuttut aatsitassarsioqatigiit atassuteqarfigisariaqassavaat.

Nunatta Katersugaasivia, Eqqissimatitsisarnek aamma allatigut kulturikkut eriagisassanik kulturikkut kingornussatut illersuineq pillugu Inatsisartut inatsisaata ataani ilaasunik, Ilmenitisorfimmut akuersissuteqarfimmi sumiiffinnik arfineq-sisamanik nassaarsimavoq. Sumiiffiit taakku aamma piaaaffigineqassanngillat, taamaassappallu tamakkiivillugit katersugaasivimmit itsarsuarnitsanik misissuilluni assaaffigineqarnissamut tunniutiinnarneqassapput.

Sunniutaasinnaasoq 13: Nuutsitsineq / inuussutissarsiutit annaanerinit taartisiassat

Akuersissuteqarfimmi inunnik najugaqartoqanngilaq, aamma piniartut imaluunniit aalisartut inuussutissarsiornertik – imaluunniit inuussutissarsiornermik ilaat, suliniuteqarfimmi piniarnikkut imaluunniit aalisarnikkut ingerlatinngilaat.

Tamatuma kingunerisaanik, suliniummik peqquteqartumik nuutitsinissaq pisariaqanngilaq aamma inuussutissarsiutit annaanerinit taartisiassarsisoqassanngilaq.

Sunniutaasinnaasoq 14: inuiaqatigiit ilaat sanngiinnerusut

Sanngiissuseq amerlanertigut pissutsinut soorlu peqqinnernut, atonerluinernut, ilinniagaqannginnernut aamma suliffissaaleqinernut attuumassuteqartarpoq.

Suliniut sumiiffimmi inulimmiinngimmat, toqqaannartumik nunaqqatigiinnut sunniuteqassanngilaq. Tamanna pissutigalugu suliniut toqqaannartumik sanngiinnerusunut sunniuteqassanngilaq.

Toqqaannanngitsumik pitsaanngitsumik sunniutit pisarsinnaapput ilaqutariinni sanngiinnerusuni meeqqanut tunngatillugu, inoqutigiinni inersimasoq ingerlalluarnepaaq suliniummi atorfeqarpat, taamaammallu suliniummi sulinermi nalaani inoqutigiinni najuunnani.

Taamaaqataanik, tikkuarneqarpoq suliniut nunaqqatigiinni mikisuni inunnut sanngiinnerusunut toqqaannanngitsumik pitsaanngitsumik sunniuteqarsinnaasoq, suliniut nunaqarfinnit allanut naleqqiullugit mikisunit sulisussanik arlalinnik atorfinitsissalluni iluatsissappat.

1.5 Iliuusissatut siunnersuutigineqartut (sunniutininik minnerpaatitsiniarneq imaluunniit annerulersitsiniarneq) ataatsimut isigalugit

Inuiaqatigiinnut Sunniutissanik Nalilersuineri suliap ingerlanerani tamarmi sunniutininik minnerpaatitsiniarluni iliuusissat suussuserneqarsimapput. Sunniutininik minnerpaatitsiniarluni iliuusissat tassaapput iliuusissat sunniutininik pitsaasunik pitsannguisinnaasut imaluunniit iliuusissat sunniutininik pitsaanngitsunik millisitsisinnaasut.

Sunniutininik pitsaanngitsunik minnerpaatitsiniarluni iliuusissat suliffeqarfimmit imaluunniit pisortanit aallartinneqarsinnaapput.

Nalunaarsuiffik 1.5: Innarliinaveersaarluni iliuusissatut siunnersuutigineqartunik ataatsimut isiginninneq.

Sammissaq	Innarliinaveersaarluni iliuusissatut siunnersuutigineqartut
Sulisoqarneq	
Sunniutaasinnaasoq 1: Toqqaannartumik sulisunik nunaqavissumik atorfinitsitsineq	- Sulisartunik nunaqavissunik sulisussarsiornermi aamma sulisoqaannarnermi suliffeqarfimmik pilerinartumik pilersitsinissaq sammilluarneqartariaqarpoq. Tassunga ilanngullugu Dundas Titamium A/S-ip kulturikkut, suaassutsikkut, piginnaasatigut aamma nunap ilaani pissutsit pillugit apeqqutit sammisariaqarpai, taakkualu inerneru suliniutip pilersaarusiornernut ilanngullugit (paarlagaannissamut pilersaarutit, angallassinermi aqqissuussinerit aamma aatsitassarsiorfimmi sulineru atugassarititaasut). - Suliniutip aatsitassarsiorfimmi kalaallit kulturiat pingaartittariaqarpaa allannngutsaaliorlugulu, tassunga ilanngullugu aqutsisut kalaallisut oqaluttut pisariaqarput aamma aatsitassarsiorfimmi sumiiffimmi nerisassanik pilersuisoqartariaqarpoq. - Internetimut oqarasuarnermullu attavinnik naammattunik periarfissaqartariaqarpoq sulisut ilaquuttaminnut attaveqartarsinnaaqqullugit. - Siunnersuutigineqarpoq sulisartut nunaqavissut piffissaq sivikinnerusoq atorfininnissamik neqeroorfigineqassasut. Assersuutigalugu, nunaqqatigiinni ukiakkut suliffissaaleqineq qaffasinnerusarpoq, aalisartoqannginnerani aamma piniartoqannginnerani, taamaalilluni ukiup taamaalinera sivikinnerusumik atorfininnissamut periarfissaassaaq pitsaasoq. - Nunaqavissut sulisussarsiarisinnaajumallugit pisariaqarpoq suliffissarsiuussiviit (Majoriaq), ilinniartoqarfiit, illoqarfinni nunaqarfinnilu suliffissarsiornermi siunnersuisut aamma aatsitassarsiornermik suliffeqarfiup akornanni pitsaasumik suleqatigiinnerup qulakkeerneqarnissaa, taamaalilluni qinnuteqartussat toqqarlugit pissarsiariniarumallugit. - Ingerlatsinerup nalaani suliffissat tamarmiusut eqqarsaatigalugit suliassanik nassuiaatit piumasaqaatillu nunaqqatigiinnut, kommuninut, kattuffinnut aammalu teknikkimut ilinniartinnut pissarsiareriaannangortinneqartariaqarput. Suliassanik nassuiaatit piginnaasassatullu piumasaqaatit suliarineqartariaqarput attuumassuteqartunullut tamanut agguanneqartariaqarlutik. - Sulisartut nunat assigiinngitsuneersut sulisartunik nunaqavissunik taarseriartuaarniarlugit aatsitassarsiorfimmi sulisartunik nunaqavissunik ilinniartitsisoqarnissaa pisariaqarpoq taamaalillutik suliffinnut qaffasinnerusunut qaffattaqqullugit. - Attuumassuteqartut siunnersuutigaat sapinngisamik siunnerpaamik, ajornangippat misissuinerup sanaartornerullu nalaanni suliffeqarfik kalaallinik sulisussarsiorluni aallartissasooq. - Siunnersuutigineqarpoq aatsitassarsioqatigiiffik aatsitassarsiorfimmi sulineq qanoq ittuunersoq takussuserlugu ussassaarutininik takussaasunik (assersuutigalugu videonik naatsunik) suliaqassasooq. Sulisunngoratarsinnaasut video suliffeqarfiup nittartagaani isiginnaarsinnaavaat, ulluinnarni suliat amerlasuut suunersut paasisaqarfiginiarlugit soorlu ingerlatsisooq nikittarluni suliaartortarnera eqqarsaatigalugu. Taamaaliornikkut allakkatigut sulisussarsiornermut sanilliugu suliffissaq erseqqinnerujussuarmik takutinneqassaaq.
Sunniutaasinnaasoq 2: Toqqaannangitsumik ineriartortitsinerullu	Kalaallit Nunaanni suliffinnik toqqaannangitsunik pilersitsinerumut apeqqutaassaaq aatsitassarsiorfimmu nioqqutit qanoq annertutigisut nunaqqatigiinnit nioqqutigineqarnersut. Kalaallit suliffeqarfiutaannik sulisitsineq aammalu Kalaallit Nunaani nioqqutissianik ajornartinnagu pisisarnikkut suliffiit toqqaannangitsumik pilersitat amerlanerussapput.

kinguneranik suliffissanik
pilersitsineq

- Ajornartinnagu suliariumannittussarsiuussinerit nioqqutissanillu neqerooruteqartitsinerit aqqissuunneqartariaqarput suliffeqarfiit kalaallit suliffeqarfiutaat neqeroorsinnaangorlugit, tamatumuunakkut tunammillersinnaallutik neqerooruteqarsinnaanersut takujumallugu.
- Periarfissaqarpat imminullu akilersinnaappat, suliat, nioqqutissanik assartuinnermut sulisunillu assartuussinnermut attuumassuteqartut najukkami suliffeqarfinnut ingerlanneqartussanngortinneqassapput.
- Najukkami periarfissat aporfissallu oqaloqatigiissutigiumallugit najukkami ingerlatsisut qanimut oqaloqatigineqalertariaqarput (Air Greenland aamma Royal Arctic Line).
- Attaveqatigiinnermut kiffartuussinerit suliniummut pisariaqartut erseqqissarniarlugit aamma pilersinniarlugit Tele-Post- imik qanimut oqaloqateqarneq.
- Kiffartuussinnerik (sanaartorneq, ingeniorisut suliassat, innaallagissiorneq, IT-mik kiffartuussinerit, eqqiaaneq, nerisassanik nereriaannarnik pilersuineq, errorsineq assigisaallu) suliffeqarfinnit allanit ingerlanneqarnerini, Kalaallit Nunaanni suliffeqarfiit isumaqatigiisummut neqerooruteqaqqullugit qaaqquneqartariaqarput.
- Kiffartuussinnerut annerusunut isumaqatigiissutit suliffeqarfinnit allanit ingerlanneqarnerini, nioqqutissat/kiffartuussinerit ilaat Kalaallit Nunaanni pisiarineqassasut piumasaqaatigineqarsinnaavoq.
- Nunaqqatigiinni piniartut aatsitassarsiorfimmu neqinik Kalaallit Nunaanneersumik pilersuisinnaapput.
- Najukkami inuussutissarsiutit pillugit siunnersuisoqatigiit, nunap immikkoortuani aamma / imaluunniit nuna tamakkerlugu oqartussat kiisalu Sulisitsisut peqatigalugit suleqatigiiffimmik pilersitsisoqarsinnaavoq, tassanilu suliariumannittussarsiuussisarnierit eqqartorneqartassapput taamalu suliffeqarfiit Kalaallit Nunaanneersut toqqarlugit sulisoriniarneqarsinnaallutik.

Sunniutaasinnaasoq 3:
Sunniutit kattullutik
sunniutaat
suliffissaqarnermut
attuumassuteqartut

- Inuit maannakkut suliffeqanngitsut sulisorineqarnissaat isiginiarluartariaqarpoq. Tamanna pisortat, ilinniarfiit aamma suliffeqarfik suleqatigalugit pissaaq.
- Sulisunut ilinniarsimanngitsunut qitiutillugit ilinniartitsinerit ingerlattariaqarput, taamaalillutik suliffinnik inuttaqanngitsunik atorfeqalersinnaaqqullugit aamma siunissami aatsitassarsiorluni suliniutinit sulinissamut piginnaasanut uppersaatinik angusaqarsinnaaqqullugit.

Sunniutaasinnaasoq 4:
Aatsitassarsiorfimmi,
suliffimmi peqqinnissaq
isumannaallisaanerlu

- Sullivimmi avatangiisinik aarlerinartunik nalilersuinerit ingerlanneqassapput kiisalu ingerlaavartumik nutarterneqartassallutik. Nalilersuineq ineriartortitsinnermut, atuutsitsinnermut aamma suliffimmi peqqinnissaq isumannaallisaanerlu pillugit pilersaarummik nakkutilliinnermut atorfeqassaaq, taanna aatsitassarsiorfimmi sulisunit tamanit malinneqassaaq
- Sulisunut tamanut suliffimmi peqqinnissaq isumannaallisaanerlu aamma aatsitassarsiorfimmi ajornartoortoqartillugu iliuusissat pillugit ilinniarnermi pilersaarutit kalaallisut, tuluttut aamma inoqassappallu oqaatsinik marlunnik taakkunani oqallorinngitsuni oqaatsinik allanik pisariaqassappat ingerlanneqartassapput.
- Suliffimmi peqqinnissamut isumannaallisaanermullu ataatsimiititaliamik aqutsisunik sulisunillu ataatsimut peqataaffigineqartumik pilersitsineq, tassani sulisut aatsitassarsiorfimmi suliffimmi peqqinnissamik isumannaallisaanermillu nakkutilleeqataassapput siunnersueqataallutillu.
- Angallatinik ingerlatsinermik aamma angalanermillu pisortanut naleqquttunut siumut nalunaaruteqarneq.

- Suliassanik suliassinneqartartunut suliffimmi peqqinnissarlugu pillugit isumaqatigiissutitigut piumasaqaatit, isumannaallisaatit, iliuuseqarnissamut piffissaq, il. il. pillugit, ajunaarsinnaanerit millisinniarlugit, ajunaartoqassagualarpat eqqortumik aamma piffissarlugu eqqorlugu qisuariarnek, ajornartoortoqartillugu qimarngussineq il. il.
- Aatsitassarsiorfimmi ajunaarnernik passussinermut ingerlatseriaatsit aamma ajornartoortoqartillugu qimarngussinermut ingerlatseriaatsit ersarissut pisortallu attuumassuteqartut isumaqatigiissutigineqassapput.

Sunniutaasinnaasoq 5:
Suliffimmi
atugassarititaasut sulisullu
peqqinnerat

- Atorfininnissaq sioqqullugu aaqquissuussamik peqqissutsimik misissuinerit ingerlanerat. Peqqissutsimik misissuineq aamma nappaatinik tunillannartunik aatsitassarsiorfimmi sulisununt allanut tunillaassinnaasunik misissuinerusinnaavoq.
- Maskiinani pujoralannik nipiliornernillu nakkutillineq, s. i. imermik serpalittaatinik aamma nipiliornaveersaatinik.
- Pujoralannut illersuutit aamma nipiliornermut illersornermut atortunik (s. i. pujoralannut illersornermi kiinarpat, qoqernaveeqqutit, niaqorornaveeqqutit) inuit nammineq atugassaannik pissarsineq.
- Plutoniumimik mingutsitsisoqarsinnaanerani imaluunniit Thule Air Basemik mingutsitsisoqarsinnaanerani nakkutillineq.
- Sulisunut suliffimmut ilisaritisinerit kulturit assigiinngitsut pillugit paasissutissiinernik ilaqartariaqarput.
- Sulisartut nunat assigiinngitsut akornanneersut suliffimmi ilisaritisinermut ilanngullugu Kalaallit Nunaata kulturianik paasissutissinneqartariaqarput.
- Najugaqarfimmi inuiaat assigiinngitsut kulturikkut pisariaqartitaasa pigineqarnissaat qularnaarneqartariaqarpoq.
- Sulisunik malersuisoqarlunilu nakkarsaasoqartarsimassappat malersuisoqannginnissaanut aamma nakkarsaasoqannginnissaanut politikkit suleriaatsillu piareersimassappat.

Sunniutaasinnaasoq 6:
Piginnaasanik
ineriartortitsineq

- Ilinniarnermi periarfissat neqeroortutiginneqartut Dundas Titanium A/S-imut aamma nunaqqatigiinni inuussutissarsiornermut iluaqutaanissaat qulakkeermallugu ilinniarnermi pisariaqartitanik nalilersuineq najukkami oqartussat suleqatigalugit ingerlanneqarsinnaavoq, aamma kiffartuussisussat aqutsisussallu eqqarsaatigalugit.
- Suliffeqalinnginnermi aamma ingerlatsinerup nalaani suliffimmi ilinniarnermi pilersaarutit sapinngisamik piaarnerpaamik ineriartortinneqartariaqarput ajornanngippallu Sanaartornerup nalaani ingerlanneqalereertariaqarlutik.
- Suliffeqalinnginnermi aamma suliffimmi ilinniarnermi pilersaarutit najukkami oqartussat, ilinniarsiit aamma sulinerimik inuussutissarsiutillit peqatigiiffii suleqatigalugit ineriartortinneqassapput.
- Ilinniarsiit (ingammik aatsitassalerinermik ilinniarsiit) ilinniarnermut atatillugu suliffimmiinnerit aamma ilinniarnermi pilersaarutit qanoq ingerlanneqarsinnaanersut ilinniarsiit suleqatigalugit ingerlaavartumik oqaloqatigiinnittarnerit aallartinneqassapput. Siunnersuutigineqarpoq aatsitassalerinermik ilinniarsiit suliniutillu akornanni qaammatit pingasukkuutaarlugit ataatsiimiittarnerit pilersaarutigineqassasut, suliniutit sanaartornermi killiffiata tamakkerlugu, ilinniarsiit piginnaasat siunissami piumasaqaatigineqartut ilisimassagai qulakkeerniarlugu.
- Sulisut qaffasissutsini tamani piginnaasaasa qaffakkiartuaarnissaat tamatigut isiginiarneqartariaqarpoq, sulisut sulisoriinnarniarlugit aamma ineriartortinniarlugit.
- Suliffeqarfik ilinniarnermut atatillugu sulitigaluni ilinniarnermik neqeroortariaqarpoq suliffiit assigiinngitsut iluanni, s. i. suliareqqiinnermi, aqutsinnermi il. il.

Ilinniartitaaneq aamma piginnaanngorsaaneq

Sunniutaasinnaasoq 6:
Piginnaasanik
ineriartortitsineq

- Ilinniarnermi periarfissat neqeroorutigineqartut Dundas Titanium A/S-imut aamma nunaqqatigiinni inuussutissarsiornermut iluaqutaanissaat qulakkeerumallugu ilinniarnermi pisariaqartitanik nalilersuineq najukkami oqartussat suleqatigalugit ingerlanneqarsinnaavoq, aamma kiffartuussisussat aqutsisussallu eqqarsaatigalugit.
- Suliffeqalinnginnermi aamma ingerlatsinerup nalaani suliffimmi ilinniarnermi pilersaarutit sapinngisamik piaarnerpaamik ineriartortinneqartariaqarput ajornanngippallu Sanaartornerup nalaani ingerlanneqalereertariaqarlutik.
- Suliffeqalinnginnermi aamma suliffimmi ilinniarnermi pilersaarutit najukkami oqartussat, ilinniarfiit aamma sulinermik inuussutissarsiutillit peqatigiiffii suleqatigalugit ineriartortinneqassapput.
- Ilinniartinnit (ingammik aatsitassalerinermik ilinniartinnit) ilinniarnermut atatillugu suliffimmiinnerit aamma ilinniarnermi pilersaarutit qanoq ingerlanneqarsinnaanersut ilinniarfiit suleqatigalugit ingerlaavartumik oqaloqatigiinnittarnerit aallartinneqassapput. Siunnersuutigineqarpoq aatsitassalerinermik ilinniarfiup suliniutillu akornanni qaammatit pingasukkuutaarlugit ataatsiimiittarnerit pilersaarutigineqassasut, suliniutit sanaartornermi killiffiata tamakkerlugu, ilinniarfiup piginnaasat siunissami piumasaqaatigineqartut ilisimassagai qulakkeerniarlugu.
- Sulisut qaffasissutsini tamani piginnaasaasa qaffakkiartuaarnissaat tamatigut isiginiarneqartariaqarpoq, sulisut sulisoriinnarniarlugit aamma ineriartortinniarlugit.
- Suliffeqarfik ilinniarnermut atatillugu sulitigaluni ilinniarnermik neqeroortariaqarpoq suliffiit assigiinngitsut iluanni, s. i. suliareqqiinnermi, aqutsinnermi il. il.

Nunaqavissut suliffeqarfiutaat

Sunniutaasinnaasoq 7:
Nunaqavissut
suliffeqarfiutaannut
niuernermi periarfissat

- Ajornartinnagu neqerooruteqartitassat Kalaallit Nunaanneersut allameersullu siumoortumik piumasaqaatinik naammassinnissimasut neqeroorusinnaanngorlugit pisiniartarneq sullissinerillu isumaqatigiissutissat aaqqissorneqarlutillu suliariumannittussarsiorneqartariaqarput.
- Nioqqutissanik sulisunillu assartuineq angallassinerlu allanut suliassanngortinneqarsinnaapput. Ajornanngippat akilersinnaappallu najukkami suliffeqarfiit taakkunuuna sullissisuusinnaapput (Air Greenland aamma Royal Arctic Line)
- Najugaqarfimmi kiffartuussineq suliarinnittussarsiuunneqassaaq. Kiffartuussinerit taamaattut ilagaat nerisassanik nereriaannarnik pilersuineq, eqqiaaneq, errorsineq aamma suliassat assingusut. Aatsitassarsiorfimmut nunaqavissunit arlalinnik kiffartuussisoqassaaq soorlu sanasut, ingeniørit, innaallagisserisut aamma IT-mik kiffartuussisut.
- Najukkami periarfissat aporfissallu oqaloqatigiissutigiumallugit najukkami ingerlatsisut qanimut oqaloqatigineqalertariaqarput (Air Greenland aamma Royal Arctic Line).
- Najukkami periarfissat aporfissallu oqaloqatigiissutiginiarlugit najukkami orsussamik pilersuisut (soorlu Polaroil) qanimut oqaloqatigineqalissapput. Orsussap suussusia aammalu orsussamik aatsitassarsiorfimmut assartuinissamut periarfissat immikkut isiginiarneqasapput.
- Kalaaliminernik pilersuinissaq pillugu KNAPK qanimut oqaloqatigineqalissaaq.

- Inuussutissarsiortut siunnersuisoqatigiiffiannik pilersitsineq. Suleqatigiiffik taanna suliariumannittussarsiornerit pillugit paasissutissiisarnissaq erseqqissaasarnissarlugu siunertarlugu suleqatigiiffik taanna atorpeqassaaq.

Pisortat isertitaat

- Sunniutaasinnaasq 8: Nioqqutissiornermut akitsuutit akileraarutillu
- Sunniummut tassunga sunniutissanik minnerpaatitsiniarluni iliuusissanik allattuisoqanngilaq.

Inuiaqatigiit aningaasaqarneranni pissutsit allat piujuartitsinermilu sammisat

- Sunniutaasinnaasq 9: Pisortat suliaasaqarfiannut, ataqatigiimmik aaqqissuussinernut kiffartuussinernullu tamaviaartitsineq
- Dundas Titanium A/S-ip aamma pisortat attuumassuteqartut akornanni, aatsitassarsiorfimmi mittarfimmik pilersitsinissamut suliaaaseq erseqqissarniarlugu aamma mittarfik tikinniarlugu aqqutit atorpeqarsinnaasut pillugit oqaloqatigiinneq pisariaqarpoq.
 - Oqartussat qanimut suleqatigalugit Peqqissutsimut Isumannaallisaanermullu Pilersarut suliarineqartariaqarpoq, tassungalu ilaassaaq peqqissutsikkut sullissinerit avataaneersunit atorpeqarneranni suleriaasissaq.
 - Najukkami peqqissutsikkut sullissisut oqartussallu attavigineqalissapput suleratigiinnermilu pilersaarutit sillimmataasussat piareersarneqassallutik.
 - Ilanngaaserinermut tunngasut aammalu aatsitassarsiorfimmi politiit qanoq inissisimanissaat pillugu politiit suleqatigalugit pilersaarusiortoqassaaq suleriaasissiorortoqassallunilu.

- Sunniutaasinnaasq 10: Innuttaasut peqqissusaat
- Sunniummut tassunga sunniutissanik minnerpaatitsiniarluni iliuusissanik allattuisoqanngilaq.

- Sunniutaasinnaasq 11: Sunniutit kattullutik sunniutaat (suliffissaqarnermut attuumassuteqanngitsut)
- Sunniummut tassunga sunniutissanik minnerpaatitsiniarluni iliuusissanik allattuisoqanngilaq.

- Sunniutaasinnaasq 12: Suliniuteqarfimmik kulturikkullu kingornussanik sunngiffimmi/nunaqqatigiit atuinerat
- Inuit sumiiffimmi angalasut angallatiminnik talissinnaassapput aamma sumiiffimmi qasuerlerlutik tamaannissinnaassapput.
 - Periarfissaqassappat, nunaqqatigiinnut aatsitassarsiorfimmi ikummatissamik aamma nioqqutissanik nalinginnaasunik pisisinnaaneq iluaqutaassaaq.
 - Nunaqqatigiit tamaaniitillutik aatsitassarsiorfimmi inummut saaffigisinnaasaannut oqarasuaatikkut normu nassaariuminartuussaaq.

- Sunniutaasinnaasq 13: Nunasseqqinneq/
- Sunniummut tassunga sunniutissanik minnerpaatitsiniarluni iliuusissanik allattuisoqanngilaq.

inuussutissarsiutit
annaaneritut taartisiassat

Sunniutaasinnaasoq 14:
Eqimattakkaat mianernartut

- Aatsitassarsiorfik oqartussanik suleqateqarluni inunnik ilinniarsimanngitsunik aatsitassarsiorfimmi sulinissamut periarfissiiniarluni inunnik taama ittunik nassaarniartariaqarpoq ikiuillunilu, kiisalu qinnuteqarnerini immaqalu pikkorissarneqarnerinut ikiuuttariaqarluni.
- Suliffinnik inuttassarsiuinerit inunnut annikitsumk ilinniagaqarsimasunut massakkullu suliffeqanngitsunut pissarsiariuminartunngortinneqartariaqarput. Assersuutigalugu siunnersuutigineqarpoq suliffinnik inuttassarsiuinerit naqillugit Qaanaami Majoriami nunaqarfinnilu illu sullivinni pissarsiassaatinneqasasut. Aamma siunnersuutigineqarpoq aatsitassarsiorfimmi sulineq pillugu videonik naatsunik paasiuminartunillu aatsitassarsioqatigiiffik suliaqassasoq.
- Najukkami ilinniarsimasut akissarsiaannit qaffasinnerujussuarnik aatsitassarsiorfik neqerooruteqassanngilaq.